

REPORTS AND CONSULAR IMPRESSIONS ABOUT THE GALATI, IN THE FIRST HALF OF THE NINETEENTH CENTURY

Ana-Maria Cheșcu, PhD Student, Romanian Academy, Iași Branch

Abstract: Occupying an important role into the Moldavian economy due the port a real bridge connecting in the trade unfolded on the water between Western countries and Eastern countries as well as proximity to Russia and Turkey Galati reprsented in the modern period, an important commercial, strategic and political point. The development of the port, the creation of the free port, the networking of roads used to transport grain up to the Danube, the interest of the prince Of Moldavia, Mihail Sturdza, to Galati, all this, they contributed to the appearance of the foreigners and they created an environmt own to the foundation of the first consular posts here. Attracted by the the benefits that the Danubian port he offered, they established trading houses, banks, stock exchanges, factories, schools, churches, etc. The entire activity of the Sardinian consul in Galați can be found in the various officials of the principalities, of the Ottoman Empire, or of the capital of the Sardinian Kingdom. Written just after the arrival in these territories, or later the arrival in these territories, written as mean of information or as a mean of influence, documented or not, the Sardinian reports in Galati reflect the era of a continuous transformation, observed by the critical eyes of the occidental traveler, diplomats, or officials.

Keywords: port, countrymen, consul, trade, cheap labor.

Rapoarte și impresii consulare despre Galați, în prima jumătate a secolului al XIX-lea

Galați, oraș cumplit de negustori. La tine stă poetul ca-n Sodoma!
Barbu Nemțeanu

În literatura istorică a secolului al XIX-lea, relatările consulare ocupă un spațiu destul de însemnat, căci, venind din îndepărtata lume occidentală, diplomații și consulii precep spațiul Principatelor Române ca fiind unul al sărăciei, spaimelor și superstițiilor. Atunci când interesul lor străbate prima impresie, aceștia reușesc să ofere și informații veridice referitoare la construcția de case, la epidemiile și bolile care bântuie orașul, la îmbunătățirile aduse de administrația locală. Putem spune că, dincolo de presupusele sau realele prejudecăți, în mod paradoxal, occidentalii reușesc să surprindă fondul social, arhitectonic și economic pe care se dezvoltă, în această perioadă, orașul. De aceea, în lipsa unor atestări arhivistice care să acopere întinericul din istoriografie, am apelat cu încredere la relatările de călătorie și documentele editate pe care le-am avut la dispoziție. Pe baza acestora, am încercat, pe cât posibil, să creionăm imaginea unui Galați cosmopolit, unde construcțiile noi se întâlneau cu cele vechi, unde turcul și rusul fumau pipă și discutau ultimele noutăți și bârfe. În mod straniu, nu religia a separat sau legat aceste mici comunități, ci neamul și limba, într-o măsură mai redusă, căci, deși străinul a fost perceput ca fiind omul aventurii, în momentul sosirii în aceste spații s-a apropiat de cei de-o seamă cu el. Limba l-a apropiat de ai lui, limba l-a depărtat de cei diferiți și i-a dat acel statut de inferioritate față localnici, limba acestora fiind „o indescifrabilă bolboroseală, compusă dintr-o greacă indescifrabilă, latină nedescifrabilă și italiană indescifrabilă, încât chiar și individul care cunoștea aceste trei limbi nu putea înțelege

mai nimic”¹. Diferențele lingvistice erau valabile și în cazul interferențelor dintre moldo-valahi și țigani, „a căror limbă pe care o vorbesc, este a lor și numai a lor, o amestecătură confuză de turcă, egipteană, arabă, albaneză, română și sârbă, pe care numai ei o înțeleg și pe care numai ei o vorbesc, cu o volubilitate surprinzătoare”². Pentru a cunoaște mediul unde s-a stabilit, consulul era nevoit să apeleze la interpreți sau să cunoască limba, căci simpla observare a priveliștii nu-i oferea acestuia datele necesare informării cercurilor oficiale din țara sa de baștină. Din punctul de vedere al naționalității, aceștia erau diferiți: de la impresiile diplomaților francezi, Hugot și Viollier sau a celor austrieci, Kreukhely referitoare la epidemiile de ciumă care au răvășit Galații, până la relatările consulilor sarzi, Bartolomeo Geymet sau Adolph Castellinard, referitoare la oraș, și în final, a celor britanici, William Wilkinson, referitoare la comerțul și navigația prin acest port.

Galați, oraș cumplit de negustori...

În perioada modernă, economia românească a cunoscut numeroase schimbări, impulsionată fiind și de transformările prin care trecea Europa la acel moment. Trecerea de la o economie feudală la una capitalistă, a pus bătrânul continent în mișcare și a creat premisele pentru apariția primelor structuri sociale axate pe activitățile comerciale, burghezia Mai mult decât atât, inovațiile din domeniul navigației au făcut ca Dunărea să devină principalul coridor de transport al mărfurilor comerciale, iar Galațiul, ca port al acesteia, să crească în importanță și să se transforme, din acel mic sătuleț de pescari din perioada medievală, în principalul port al Moldovei, în perioada modernă. Până la cucerirea Chilie și Cetății Albe, Galații nu erau altceva decât un mic sat de pescari, fără un rol deosebit în economia Moldovei. Până la această dată, rolul de citadelă al comerțului dunărean a revenit cetății Brăila, principalul loc de schimb pentru comerțul dintre cele două Principate și pentru comerțul cu Orientul. După transformarea portului muntean în raia turcească, 1484, Galații au devenit principalul loc de tranzit comercial al Moldovei și Valahiei, fapt care reiese și din relatările de călătorie. Între 1637-1667, Paul de Alep îl însoțește pe Patriarhul Macarie de Antioh într-o vizită prin Țările Române. Trecând prin Galați, acesta observă că existau 8 biserici, cele mai multe din piatră: „două închinare Maicii Domnului, două închinare Sfântului Nicolae, două Sfântului Dimitrie, una Sfântului Mihail și una Sfintei Parascheva”³. Tot acesta observă prezența Pârcălabului și a înalților dregători aici, ceea ce demonstrează că, în acea perioadă, portul dunărean avea o organizare proprie. În memoriile sale, părintele Paolo Bonicio din Malta vorbește despre importanța târgului gălățean din acea perioadă. Iată ce spune acesta: „Galați este schela domnului Moldovei pentru mărfurile care merg din Turcia în Polonia și invers. Întreaga vamă a Moldovei se arendează vameșilor pe 35 sau 40000 de scuzi și aceștia pun, după aceea, oamenii lor de încredere în toate schelele, dar schelele principale sunt Galați, pe Dunăre și Hotinul, pe Nistru”⁴. Diplomatul francez, Charles Claude de

¹ Dimitrie Bodin, *Documente privitoare la legăturile economice dintre Principatele Române și Regatul Sardiniei*, București, 1941, p. 19 (Bartolomeo Geymet c. Conte Clemente Solaro Della Margarita, Galați, 27 decembrie 1837).

² *Călători străini despre Țările Române în secolul al XIX-lea*, vol. III (1831-1840), Serie Nouă, București, Editura Academiei Române, 2006, p. 760.

³ *Ibidem*, vol. VI, București, Editura Științifică, 1976, p. 26.

⁴ *Ibidem*, vol. V, București, Editura Științifică, 1973, p. 20.

Peyssonnel, trecând prin Galați, în anul 1758, remarca faptul că: „La Galați sunt doi vameși; unul turc și unul moldovean. Turcul ia vamă musulmanilor de 3% și moldoveanul pretinde vama de la creștini, după tariful de 4%, dar te înțelege foarte ușor cu acesta din urmă și evaluarea mărfurilor reduce această taxă, la mult mai puțin”⁵.

Datorită acestei situații nesigure, diplomații francezi reclamau necesitatea numirii unui reprezentant consular în aceste zone. Același Peyssonnel afirma: „negustorii francezi nu se vor putea așeza niciodată temeinic în Moldova și în Țara Românească, cât timp nu vor fi acolo consuli care să-i ocrotească. Ei rămân la cheremul domnului, care abuzează de nevoia în care se află ei de a se lua bine cu el și care îi silește adeseori să-i vândă mărfuri pe credit, cu marele risc de a pierde creanța, dacă acesta ar fi cumva mazilit”. Mult mai târziu, Thouvenel reclama aceeași lipsă de interes a autorităților franceze față de avantajele comerciale pe care le puteau aduce cele două porturi ale Principatelor Române. Constatând că „la Galați, ca și în Brăila, nu avem vice-consuli”, acesta considera că „această stare de lucruri împiedica progresul comerțului francez”⁶.

Arde orașul...

Dezvoltarea Galațiilor a fost întreruptă, în anumite perioade, de incendiile, războaiele și epidemiile care au răvășit orașul. Potrivit lui Paul Păltănea, în timpul războiului polono-turc dintre anii 1686-1688, târgul Galați a fost ars în întregime de turci⁷. În următorul război ruso-turc, 1789, trupele generalului rus Mihail Kamenski pustiesc Galațiul. În timpul revoluției lui Tudor Vladimirescu, 1821, Galațiul este ars pentru a treia oară. Într-o însemnare gălățeană din secolul XIX era scris că: „orașul este incendiat de n-a rămas o colibă vie măcar”⁸: Din relatarea unui călător polonez aflăm că „Orașul Galați așezat pe Dunăre a fost ars de turci în timpul marelui războiu, ca să scoată dintr-ânsul pe muscali, ce țineau aici o garnizoană destul de puternică. Acum este construit, tot mai regulat și mai bine. Portocalabia, funcțiune importantă și la grecii antici, este guvernatorul orașului și comandantul portului. În port sunt magazinele moldovenilor și valahilor, în care se așează produsele ce urmează a fi transportate în Marea Neagră”⁹.

Inundații

Galații au cunoscut dificultăți și de altă natură. La 27 februarie 1861, au loc inundații de pe urma cărora au de suferit 4.071 persoane și s-au produs pierderi în valoare de 8 982 706 lei. Consulul francez din portul franc, Bouillot, aprecia că, fără îndoială, marele negoț a fost cel mai aspru lovit, dar, adăuga el, acest negoț a rezistat și rezistă. Pe parcursul anului, piața comercială a Galațiilor nu se refăcuse de pe urma acestei catastrofe, de aceea reprezentanțele consulare din portul franc au răspuns pozitiv la apelul autorităților locale de a ajuta populația, rămasă fără locuințe și alimente¹⁰.

⁵ *Ibidem*, vol. IX, București, Editura Academiei Române, 1997, p. 420.

⁶ *Ibidem*, vol. III, p. 830.

⁷ Paul Păltănea, *Istoria orașului Galați. De la origini până la 1918*, vol. I, Galați, Editura Porto-Franco, 1994, p. 111.

⁸ R. Caracaș, *O cronică gălățeană de acum o sută de ani*, p. 383, apud *ibidem*, vol. I, p. 226.

⁹ *Călători străini despre Țările Române în secolul al XIX-lea*, vol. I (1801-1821), Serie Nouă, București, Editura Academiei Române, 2004p. 238.

¹⁰ Constantin Bușe, *Dezvoltarea orașului Galați (1848-1861)*, în „Studii”, t. XXVI, nr. 6, p. 1207.

Construcții și reconstrucții

Galații rămân principalul port al Moldovei și în perioada fanariotă, când mare parte din grâne, oi, ceară și lemn, luau drumul Constantinopolului. William Wilkinson, consulul general britanic în Principate, afirma că „Galațiul este târgul pentru produsele celor două Principate, singurul loc de desfacere pentru câteva articole de comerț. Având toate avantajele unui port maritim, acest oraș este, în aparență, foarte înfloritor. Piața sa este foarte bine aprovizionată cu produse din interior. Lemnul de construcție, doagele, sunt aduse aici pe râuri mai mici, care vin din diferite părți ale țării și care se revarsă în Dunăre, în apropiere de Galați. Există hambare publice pentru grâu și foarte multe magazii mari pentru tot felul de mărfuri, care aparțin unor negustori particulari. Orașul Galați este locuit mai ales de negustori, care, în ciuda severității măsurilor de prohibiție, găsesc adeseori mijloacele de a exporta o cantitate oarecare de grâu și alte articole de contrabandă, dar comerțul lor principal este comerțul de import. Orașul și ținutul din jur sunt cârmuite de doi trimiși ai domnului Moldovei, numiți Pârcălabi¹¹. Numărul total al locuitorilor cu reședință fixă nu trece de șase mii, dar marea afluență de oameni, prilejuită în fiecare an de operațiunile comerciale, îi dă înfățișarea unui oraș foarte populat și mișcarea unei mari piețe comerciale. Mai ales, prezența unui mare număr de vase comerciale întărește foarte mult această aparență¹². Din această cauză, autorul considera că, dacă administrația ar lua măsurile necesare „portul Galați ar putea rivaliza, în curând, cu toate porturile din Marea Neagră, fără să exceptăm Odessa¹³.

Datorită dezvoltării economice, autoritățile moldovenești încep să creeze tot felul de facilități pentru a-i atrage pe comercianții străini aici, în aceste condiții orașul fiind împărțit în două „cel de sus și cel de jos, împreună cu magazinele de grâu ce înconjoară rada și formează o treime din întreg orașul. Întreg ansamblul formează cel mai insalubru colț de lume. Casele sunt de lemn sau de chirpici, unele construite din ambele materiale; ulițele, dacă pot fi numite așa începuturile de drum care își schimbă direcția la fiecare 12-20 pași, sunt murdare, nepavate; câteva dintre cele mai lungi sunt pardosite cu scânduri sau grinzi, adevărate primejdii pentru trecători și prilejuri de accidente pentru cai. Totul miroase urât, totul este dezgustător¹⁴. Dacă „toată partea de jos a orașului Galați este complet inundată. Mica carantină și rada, care este în anumite locuri la fel de întinsă ca și piața Victor Emanuel din Torino, se află la mai multe picioare sub apă. Locuitorii din această zonă o părăsesc pentru a se refugia cu bunurile lor pe înălțimi. Așteaptă ca apele să le stingă culcușurile¹⁵, „în partea de sus se află stabilimentele publice ca și locuințele boierilor, ale consulilor străini și ale principalilor negustori, încep să apară câteva construcții în cărămidă, dar după moda orientală, toate sunt fără etaj și înconjurate de un gard de scânduri, ceea ce face ca din stradă să nu li se zărească decât acoperișurile¹⁶. Aceiași situație era observată și de către consulul

¹¹Pentru mai multe informații, vezi Dumitru Agache, *Atribuții specifice ale Pârcălabului de Galați în perioada Regulamentelor Organice (1832-1849)*, în „Danubius”, t. VI-VII, Galați, 1972-1973.

¹² *Călători străini despre Țările Române în secolul al XIX-lea*, vol. I (1801-1821), Serie Nouă, București, Editura Academiei Române, 2004, pp. 623-624.

¹³ *Ibidem*, vol. I, p. 625.

¹⁴ *Ibidem*, vol. III, p. 746.

¹⁵ *Ibidem*, p. 745.

¹⁶ *Ibidem*, vol. IV (1841-1846), Serie Nouă, București, Editura Acadmieie Române, 2007, p. 180.

sard, Bartolomeo Geymet, care remarca faptul că la Galați, „cu excepția câtorva case deținute de boieri, toate celelalte aveau o construcție asemănătoare”¹⁷.

Un alt reprezentat consular care a lăsat referințe despre Galați este Adrien Louis Cochelet, consulul general francez din Principate, între anii 1834-1836. În urma vizitei pe care acesta o face la locuința agentului francez, Saccheti, observă că, în acel an, „mișcarea populației era mai considerabilă la Galați decât la Brăila. O mulțime de marinari, greci, genovezi, greci și ionieni, se îmbulzeau pe ulița comercială unde mergeai pe bărne. Majoritatea caselor erau de lemn, acoperite cu scânduri. Pe lângă port erau mai multe zidite în piatră și cu magazine boltite. Carantina de pe chei se afla într-o stare mizerabilă. Era proiectată construcția unei alte carantine mai mari și a unei cazarme, spre a-i scăpa pe locuitorii de încartiruirea soldaților. Cu greutate găsești case convenabile. Aceea a pârcălabului Cuza și a domnului Xenon, sunt așezate într-o poziție încântătoare. Vice-consulul englez își construia atunci una nouă”¹⁸. Mult mai sistematic, Thouvenel, diplomatul francez, afirma: „Am zărit orașul Galați din depărtare. Acest oraș se împarte în două părți; orașul nou ocupă o colină ridicată, de unde privirea domină asupra Dunării și a frumoșilor munți ai Bulgariei; casele elegante și construite din piatră dau acestui oraș un cartier european; inundațiile frecvente ale Dunării îi forțează pe locuitorii orașului vechi să urmeze exemplul celor care s-au stabilit pe înălțimi [...] // Coborâm de-a lungul fluviului, pe ulițe întortocheate, pline încă de construcții vechi, turcești, unde negustorii și-au deschis provizoriu comptuarele lor. O populație cosmopolită se înghesuie în bazarele și numeroasele cafenele din Galați”¹⁹.

Începând cu cea de-a cincea decadă a secolului al XIX-lea, autoritățile locale și centrale depun tot mai multe eforturi pentru a reconstrui și moderniza orașul, în ciuda opoziției localnicilor. Date despre aceste încercări de modernizare ne oferă călătorul prusac, J.H. Petermann, care face cunoștință cu lumea cosmopolită a Galațiului în timpul periplului către Constantinopol. La 26 iunie 1852, acesta ajunge aici, cu scopul de a se îmbarca pe un vapor care avea drept destinație finală Constantinopol. La sosirea în port, potrivit propriilor afirmații, întregul convoi s-a îngrijit de pașapoartele și de biletele pentru continuarea călătoriei către Constantinopol, pentru care a fost nevoit să plătească 24 de florini și 20 de craițari. După îndeplinirea acestei obligativități, au mers să se plimbe pe strada principală a orașului, care, de fapt, era o stradă plină de gropi și praf. În timpul plimbării, călătorul prusac a observat o mulțime de case în construcție, căci, în acea perioadă, guvernul Moldovei poruncise să dărâme casele de lemn și să ridice altele de piatră, în locul celorlate, în termen de un an. Deoarece locuitorii nu fuseseră încântați de această măsură, 200 din aceste case au fost dărâmate. Profitând de această ocazie, călătorul a făcut o vizită și consulului prusian, König²⁰. Procesul de modernizare este observat și de către călătorul englez, W.W. Smith, care întreprinde o călătorie în anul 1852. Trecând prin portul dunărean, acesta observă că, „Galațiul începe să arate semne ale îmbunătățirii, ce sunt așteptate datorită comerțului său intens; deși cartierul de jos, apropiat de râu, este una dintre găurile cele mai nenorocite ale

¹⁷ Dimitrie Bodin, *Documente sarde...*, p. 69 (Aceeiași. Descrie scumpetea vieții de la Galați, cu exemple culese din lumea obișnuită și cea oficială. Pledează, prin extensie, la mărirea fondurilor consulatului sard, Galați, 7 ianuarie 1841).

¹⁸ *Călători străini...*, vol. III, p. 235.

¹⁹ *Ibidem*, p. 829.

²⁰ *Ibidem*, vol. VI (1852-1856), Serie Nouă, București, Editura Academiei Române, 2010, p. 55.

pământului, orașul de sus își însușește un aspect mult mai civilizată. Dar cantitatea de noroi divers, cenușiu, maro și negru, lipicios sau lichid, care inundă străzile portului Moldovei, face ca acest oraș să se afle în fruntea tuturor orașelor pe care nu le-am putut suferi niciodată pentru murdăria lor”²¹.

Galații, orașul bântuit de ciumă...

În istoricul epidemiilor care au răvășit Europa, încă din cele mai vechi timpuri, ciuma ocupă un rol important. Poziționat între Orient și Occident, având funcția de *portus*, Galații devin un important spațiu de refugiu pentru străini, care, odată ajunși aici, sunt nevoiți să treacă prin experiența carantinei dunărene. În ciuda acestor măsuri de prevedere, ciuma pătrunde în oraș, căci, la 2 februarie 1729, Guvernul Ardelean înștiințează pe sibieni să aibă grijă să nu treacă granița, „precum vi s-a poruncit și înainte de aceasta, nu de mult, pază sigură din pricina ciumei ce se află la toate hotarele, după rescriptul Domnului nostru, acum a înțeles Guvernul din informații sigure că în Țara Românească, dincoace de Dunăre, e molimă de ciumă, în mare măsură. Deci vă poruncim foarte hotărât prin aceste scrisori ca, îndată după primirea lor, dacă ții la cinste și la dregătorie, întâi să nu scapi din vedere a porunci în Scaunul D-tale, ca nimeni să nu îndrăznească supt nici un cuvânt să treacă, nici pe drumuri, nici pe cărări ascunse în Țara Românească sau Moldova și nici de acolo să vină încoace”²².

Date despre o epidemie de ciumă întâlnim, mult mai târziu, la 15 iulie 1796, când Jean Timoni, consulul austriac de la Galați, comunică lui Thugut că „ciuma ivită la Galați, în urma comunicației cu Brăila, a infectat și două case din Focșani”²³. Pentru stoparea epidemiei, autoritățile au încercat să ia tot felul de măsuri, care să împiedice răspândirea bolii sau ameliorarea acesteia. Informații despre ciumă ne oferă și stegarul polon, Borzyslawski, capitolul „solia lui Iosif Podoski”, 1759, care, este cazat împreună cu tovarășii săi în acest oraș „într-o mânăstire de greci schismatici, așa de încăpătoare încât a încăput toată curtea de acolo. Numai preoții capelani, medicul și comandantul cu garda au stat într-altă mânăstire. Poarta locuinții solului și poarta de afară au fost păzite de o gardă, ca nu cumva să iasă cineva din oraș, fie dintre cei însemnați, fie dintre servitori. Aceasta din cauza ciumei care bântuia atunci în oraș, căci „în fiecare zi se îngropau câțiva morți și erau o mulțime de case contaminate”²⁴. Pentru prevenția și ameliorarea molimeii, au fost luate și alte măsuri. La 22 septembrie 1815, datorită izbucnirii unei epidemii de ciumă la Galați, domnitorul Moldovei, Scarlat Alexandru Calimachi, aproba propunerea boierilor de a pune o dare *sinesfora*, la care să contribuie toți boierii și negustorii²⁵. Dintr-un document, datat la 13 noiembrie 1815, aflăm că ciuma se răspândise, de la Galați la Tecuci, Fălciu și Bacău. Dintr-un raport trimis de consulul francez, Fornetty lui Richelieu, la 1 ianuarie 1816, aflăm că „ciuma, care din Galați a trecut în țară, se pare că n-a mai rămas decât în acest port și a scăzut și aici, ceiace nu împiedică ca Țara să fie încărcată de carantini locale, iar la frontierele Rusiei și Austriei să ajungă la 22 de zile pentru oameni și 30 pentru mărfuri”²⁶. Pandemia mai este prezentă până la

²¹ *Ibidem*, vol. VI, p. 46.

²² Pompei Gh. Samarian, *Din epidemiologia trecutului românesc. Ciuma*, București, 1932, p. 74.

²³ *Ibidem*, p. 216.

²⁴ *Călători poloni...*, p. 211.

²⁵ Pompei Gh. Samarian, *op. cit.*, p. 328.

²⁶ *Ibidem*, p. 332.

2 iunie 1817, când același Fornetty îi transmite lui Richelieu că, „ciuma a încetat în toată Moldova. De mult nu mai sunt carantine la frontierele Austriei²⁷. În anul 1818, ciuma revine la Galați, Kreuchely scriind lui Marco: „cu toate speranțele contrare, 4-5 cazuri de ciumă s-au constatat la Iași. Casele boierilor și consulatele sunt închise. Orașul e costernat. Lumea nu crede, dar însuși Aga I-a asigurat de tristul adevăr. La Galați ar fi izbucnit iarăși boala”²⁸. Ciuma reapare în anul 1823. Domnitorul Grigore Ghica trimite o înștiințare ispravnicilor de la Buzău, Ialomița, Slam-Râmnic, la 3 noiembrie 1823, în care le cerea să ia măsuri pentru ca boala să nu se extindă. La 29 noiembrie 1823, Hugo, consulul Franței la București, scria ministrului francez, Chateaubriand, că: „La Hermanstadt este carantină... . De 15 zile am trăit în groază, din cauza a 15-20 de cazuri de ciumă, care ar fi fost la Galați, Brăila și Focșani, mai întâi afirmate cu tărie, apoi dezmințite. Cel mai în măsură de a cunoaște adevărul aici, este Agentul sau Consulul austriac, pentru că are un medic al guvernului austriac, atașat la acest consulat, cu scopul de a verifica neconținut starea sănătății publice și a face în fiecare zi un proces-verbal, care e trimis la carantina de la Hermanstadt, în urma căruia socotește că se vor pune numai 10 sau poate numai 5 zile de carantină, în loc de 21, cum sfătuise mai înainte să se pună”²⁹. La 14 decembrie 1823, același Kreuckhely scria lui Militz: „În ultimul moment, aflu că la Galați șapte case au fost cu adevărat atinse de ciumă și că s-a aranjat un Lazaret la Focșani, unde vor face carantină cei care vin din Galați și din alte locuri infectate”³⁰. La 26 decembrie 1823, austrieii, față de persistența zvonurilor de ciumă, trimit o comisie de medici, ca să se convingă de realitate. Harte scrie lui Kreuchely: „comisiunea austriacă vine pentru cercetarea ciumei; în Iași n-au cum să o găsească, ci în Galați și în unele sate. Se stabilește la hotarele imperiale o carantină de 24 de zile și una de trei, pentru cei ce vin din țară în capitală”³¹. Epidemia continuă și în următorul an. La 17 august 1824, Hugot comunică lui Damas: „Ciuma continuă să secere diferite districte ale Principatului. Prăpădul de la Galați a fost așa de mare, că acest oraș, secătuit în atâtea chipuri, a devenit din nou pustiu”³². La 28 mai 1824, Hugo scria lui Chateaubriand: „Tristețea domnește aici, de când se știe că ciuma pustiește în cele trei județe ale Valahiei. Această molimă este în toi la Brăila și a început din Noiembrie sau Decembrie, anul trecut. Din Brăila s-a propagat pe nesimțite la Galați, Buzău, Focșani, Râmnic, până la Ialomnița, trei poște de București”³³.

La 5 iunie 1829, consulul francez, Viollier, îi transmitea lui Portalis că: „Ciuma s-a delcarat la Galați, cu un caracter grav, așa cum n-a mai fost până acum în alte părți ale Moldovei. Izbucnește cu simptome obișnuite, disenterie, vărsături, delir și apoi cu pete roșii care se înnegresc, când bolnavu-i pe sfârșite. Mulți dintre cei atinși au murit în câteva zile; s-au izolat o mulțime de case și autoritățile au declarat că cei care nu vor vesti boala, li se vor dărâma casa, mobilele și lucrurile vor fi arse”³⁴. Ciuma persistă, căci la 7 august 1829 același Viollier îi transmitea lui Portalis că: „Ultimele rapoarte din Galați arată că într-adevăr ciuma și-a micșorat intensitatea, în schimb la Bârlad face mare prăpăd. Au murit 54 de inși

²⁷ *Ibidem*, p. 343.

²⁸ *Ibidem*, p. 348.

²⁹ *Ibidem*, p. 363.

³⁰ *Ibidem*, p. 364.

³¹ *Ibidem*, p. 364.

³² *Ibidem*, p. 367.

³³ *Ibidem*, p. 369.

³⁴ *Ibidem*, pp. 526-527.

săptămâna trecută. Această boală continuă în aproape toate județele Moldovei, în Basarabia, și chiar și peste Nistru”³⁵.

Așa cum menționa și Paul Păltănea, continuul flux economic, neîntrerupt nici în perioadele bântuite de calamități naturale, epidemiile de ciumă, războaiele ruso-turce, conturează vocația comercială a orașului. Din relatările de călătorie și rapoartele consulare, reiese imaginea unui oraș cosmopolit, în care noul se întrepătrundea cu vechiul, unde Occidentul întâlnea Orientul, iar orașul căpăta o importanță din ce în ce mai mare în economia Moldovei.

BIBLIOGRAFIE:

Dimitrie Bodin, *Documente privitoare la legăturile economice dintre Principatele Române și Regatul Sardiniei*, București, 1941.

Constantin Bușe, *Dezvoltarea orașului Galați (1848-1861)*, în „Studii”, t. XXVI, nr. 6. *Călători străini despre Țările Române în secolul al XIX-lea*, vol. I (1801-1821), Serie Nouă, București, Editura Academiei Române, 2004.

Ibidem, vol. III (1831-1840), Serie Nouă, București, Editura Academiei Române, 2006.

Ibidem, vol. IV (1841-1846), Serie Nouă, București, Editura Academiei Române, 2007.

Ibidem, vol. VI (1852-1856), Serie Nouă, București, Editura Academiei Române, 2010.

Ibidem, vol. VI, Serie Veche, București, Editura Științifică, 1976.

Ibidem, vol. V, Serie Veche, București, Editura Științifică, 1973.

Ibidem, vol. IX, Serie Veche, București, Editura Academiei Române, 1997.

Paul Păltănea, *Istoria orașului Galați. De la origini până la 1918*, vol. I, Galați, Editura Porto-Franco, 1994.

Pompei Gh. Samarian, *Din epidemiologia trecutului românesc. Ciuma*, București, 1932.

This paper was funded through the Operational Programme “the Development of Human Resources (SOP HRD), co-funded by the Romanian Government and the European Union, through contract POSDRU/159/1.5/S/133675.

³⁵ *Ibidem*, p. 523.